

**TAKSONOMSKA ANALIZA HORTIKULTURNE FLORE
SEOSKIH CVJETNJAKA
SREDIŠNJEG DIJELA BILOGORSKE PODRAVINE**

**TAXONOMIC ANALYSIS OF HORTICULTURAL FLORA OF
VILLAGE FLOWER GARDENS
IN THE CENTRAL PART OF BILOGORSKA PODRAVINA**

Ljiljana Matulec

SAŽETAK

Istraživanjem hortikulture flore seoskih cvjetnjaka središnjeg dijela Bilogorske Podravine, na prostoru između Drave i Bilogore te gradova Đurđevca i Virovitice utvrđeno je 305 taksona koji pripadaju u 84 različite porodice. Najučestalije su vrste iz porodice *Asteraceae*. Većina tih vrsta je atraktivnog izgleda, skromnih životnih uvjeta i ne zahtijeva posebnu njegu. U proljetnim mjesecima u vrtovima prevladavaju proljetnice iz skupine *Liliatae*, prilagođavajući se klimatskim i životnim uvjetima. Raznolikost hortikulture flore u seoskim cvjetnjacima ovisi o velikom broju čimbenika, npr. klimatskim prilikama i životnim uvjetima, veličini i tipu naselja, veličini, obliku i položaju cvjetnjaka u dvorištu obiteljskih kuća, samom izgledu obiteljskih kuća, cestovnoj povezanosti naselja, dobnoj strukturi stanovništva, ekonomskom statusu stanovništva, obrazovanju, tradiciji itd.

Ključne riječi: taksonomska analiza, hortikultura flora, seoski cvjetnjaci, Bilogorska Podravina

ABSTRACT

In the research on village flower garden horticultural flora in the central part of Bilogorska Podravina, in the area between the river Drava and Bilogora

as well as the towns of Đurđevac and Virovitica, 305 taxons belonging to 84 different families have been identified. The most frequent are the species of the family *Asteraceae*. Most of these species are attractive in appearance, of modest living conditions and do not require any special care. In spring months, predominant in gardens are vernal plants of the group *Liliatae*, adapting well to climatic and living conditions. The horticultural flora variability in village flower gardens depends on a large number of factors, such as climatic and living conditions, size and type of village, size, shape and position of the flower garden by the family house, the very appearance of the family house, communication between settlements, population age structure, population economic status, education, tradition etc.

Key words: taxonomic analysis, horticultural flora, village flower gardens, Bilogorska Podravina

UVOD

Od davnina je poznato da biljke u životu čovjeka imaju značajnu ulogu. Posebna pozornost se posvećuje biljkama koje čovjek koristi u prehrani, liječenju, kozmetici, ali i onim biljnim vrstama koje se isključivo uzgajaju zbog dekorativnog izgleda i lijepog ugođaja.

Zbog učestale uporabe biljaka velik broj vrsta čovjek je iz prirodnih, autohtonih staništa preselio u vrtove gdje je pojedinim vrstama stvorio i posebne uvjete koji im omogućavaju brži rast, produljenu vegetacijsku sezonu ili ljepše, mirisnije cvjetove i ukusnije plodove.

Prije 200-tinjak i više godina lijepo uređeni vrtovi ukrašeni domaćim i stranim biljnim vrstama bili su privilegija bogatih i slavni. Promjenom društvenog uređenja došlo je do nestajanja kraljevskih i plemićkih dinastija, a time i njihovih vrtova. Većina preostalih dvoraca danas je uređeno kao spomenici kulture, a njihovi vrtovi preoblikovani su u perivoje koji krase urbana središta (Aničić 1989, Obad-Šćitaroci 1989).

Što se tiče rasprostranjenosti i uređenosti vrtova danas, situacija je potpuno drukčija. Bez obzira na ekonomski status, gotovo svaka obiteljska kuća, i u urbanoj i u ruralnoj sredini, ima vrt u kojem se uzgajaju prehrambene, ljekovite i ukrasne biljke (MacCaskey 1997).

Potreba ljudi za opuštanjem i lijepim ugođajem razgraničila je većinu vrtova na povrtnjake, voćnjake i cvjetnjake. Time su u prvi plan stavljeni cvjetnjaci koji su uglavnom smješteni ispred kuće ili pokraj kuće s dvorišne strane.

Teško je raspravljati da li su vrtovi urbanih središta uređeniji i bogatiji vrstama od ruralnih, seoskih vrtova jer uređenje i biljna raznolikost u nekom vrtu ovisi o mnogo čimbenika, posebno u seoskim sredinama gdje se ljudi još uvijek mnogo družu i održavaju dobrosusjedske odnose.

Na prostoru Republike Hrvatske uočljivi su dijelovi različitih prirodno-geografskih cjelina Europe. Tako se razlikuju Nizinska Hrvatska koja je dio Panonske nizine, Gorska Hrvatska kao dio Dinarida te Primorska Hrvatska kao dio Sredozemlja. Na relativno malom prostoru (56542 km²) smjenjuju se različiti krajolici, što je imalo velik utjecaj na stil života i tip gospodarstva na tom prostoru. Velik utjecaj na stil života u pojedinim regijama Hrvatske imali su i društveno kulturni utjecaji zapadne, južne i jugoistočne Europe (Filipčić i Stiperski 2002).

Hrvatska se hortikulturno i pejzažno može raščlaniti na više regija. To su primorsko-jadranska, brežuljkasto-peripanonska, brdsko-ličko-krbavska i brdsko-planinsko-dinarska regija (Trinajstić 1970), a prostor Bilogorske Podravine spada u područje brežuljkasto-peripanonske hortikulturno-pejzažne regije tj. Nizinske Podravine ili Središnje Hrvatske gdje najveći utjecaj na stil života i hortikulturno oblikovanje okućnica imaju autohtone i egzotične biljne vrste, tradicija i društveni utjecaj zapadnoeuropske kulture.

ZNAČAJKE CVJETNJAKA BILOGORSKE PODRAVINE

Plodno tlo, povoljne klimatske prilike i zemljopisni položaj uzrokovali su da se prostor središnjeg dijela Bilogorske Podravine od davnina naseli, a stanovništvo bavi poljoprivredom.

Uređenje dvorišta i cvjetnjaka na prostoru središnjeg dijela Bilogorske Podravine ima dugu tradiciju, a time i veliko značenje. Od samog naseljavanja područja, stanovništvo je započelo uzgojem biljaka i uređenjem dvorišta i cvjetnjaka. Vrste se prenose iz generacije u generaciju kao miraz, posvećuje im se i velika pozornost, a neke imaju i simbolično značenje, npr. pojedine vrste se nose u crkvu za blagdane, nekima se ukrašavaju grobovi ili ispraćaju mrtvi, neke vrste se poklanjaju za rođendane, vjenčanja ili druge važne događaje u životu svakog pojedinca. Općenito, cvijeće ima veliku važnost u čovjekovu

životu, npr. pojedini ljudi nose imena cvijeća, a pojedine vrste cvijeća vezane su za određene crkvene blagdane. U književnom i glazbenom stvaralaštvu cvijeće je također nezaobilazno. Ima više djela i pjesama gdje se cvijeće stavlja u prvi plan (Vojvoda 1970).

Posljednjih desetljeća 20. stoljeća velik dio stanovništva prestaje se intenzivno baviti poljoprivredom i zapošljava se u urbanim, gradskim središtima, ali ne mijenjajući mjesto stanovanja. To je uzrokovalo miješanje ruralnog i urbanog, što se odrazilo i na uređenje cvjetnjaka u seoskim sredinama (Plačko 1977, Feletar 1991).

Na prostoru Bilogorske Podravine obiteljske kuće su novijeg datuma izgradnje, iz druge polovine 20. stoljeća, a samo jedan manji dio izgrađen je krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

Kuće starije izgradnje su manje, obično užom stranom okrenute prema cesti, šatorastog krova i malih, nisko smještenih prozora. Danas je puno takvih kuća nenaseljeno i zapušteno, a u preostalima živi uglavnom starije stanovništvo.

Kuće novijeg datuma izgradnje su privlačnijeg izgleda. Prepoznatljive su po velikim prozorima, nekoliko balkona, krov im je nepravilnog i necjelovitog izgleda. Dvorište je ograđeno niskom ogradom koja omogućava pogled na cvjetnjak. Cvjetnjak je uređen ispred kuća, od strane ceste, ali i u dvorištu pokraj kuća.

Veličina dvorišta, a time i cvjetnjaka prije svega ovisi o tipu naselja. Na prostoru središnjeg dijela Bilogorske Podravine postoje četiri osnovna tipa naselja. To su: zbijena cestovna sela, zbijena gomoljasta sela, raštrkana sela sa zaseocima i raštrkane kuće (Rogić et. al. 1986). Zbijena sela prepoznatljiva su po malim dvorištima i cvjetnjacima, a raštrkana po preglednim dvorištima i velikim cvjetnjacima.

Osim tipa naselja na veličinu i uređenost cvjetnjaka utječe i niz drugih čimbenika, položaj naselja u odnosu na glavnu prometnicu, gustoća naseljenosti u pojedinom naselju, dobna struktura stanovništva, susjedski odnosi i sl.

BILJNA RAZNOLIKOST SEOSKIH CVJETNJAKA BILOGORSKE PODRAVINE

Biljna raznolikost seoskih cvjetnjaka Bilogorske Podravine poprilično je velika. Utvrđene vrste mogu se klasificirati na različite načine, prema namjeni,

taksonomskoj pripadnosti, životnom obliku, stupnju ugroženosti, podrijetlu, rasprostranjenosti i sl.

Iako je cvjetnjak prostor prije svega namijenjen uzgoju krasnica u njemu se uzgaja i poneka ljekovita, prehrambena i začinska biljka.

Od biljaka koje se primjenjuju u narodnoj medicini najčešće se uzgajaju ili samoniklo rastu *Betula pendula*, *Borago officinalis*, *Calendula officinalis*, *Cornus mas*, *Foeniculum vulgare*, *Humulus lupulus*, *Juniperus communis*, *Laurus nobilis*, *Malva silvestris*, *Mellissa officinalis*, *Mentha piperita*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Sambucus nigra*, *Urtica dioica* (Noordhuis 1995).

Prehrambenih biljaka u seoskim cvjetnjacima je znatno manje jer imaju kratko razdoblje cvatnje i uglavnom nisu dekorativne. Jedan od čimbenika da prehrambenih biljaka ima malo u cvjetnjacima je i ekološka svijest stanovništva, te vlastita briga za zdravlje. Osim toga cvjetnjaci su uglavnom smješteni ispred kuća i tako izloženi ispušnim plinovima automobila koji se talože na biljkama.

Začinskih biljaka u cvjetnjacima ima više nego prehrambenih, a uglavnom se uzgajaju u dvorištima gdje dominiraju uređeni kamenjari. Najčešće začinske biljke koje imaju značajke ukrasnih biljaka su *Lavandula angustifolia*, *Majorana hortensis*, *Ocimum basilicum*, *Rosmarinus officinalis*, *Salvia officinalis* i *Thymus serpyllum* (Bird 2000).

Slijedi sistematski popis hortikulture flore seoskih vrtova središnjeg dijela Bilogorske Podravine. U pododjeljcima i razredima, porodice, rodovi i vrste (kultivari) izneseni su abecednim slijedom.

SPERMATOPHYTA – SJEMENJAČE
CONIFEROPHYTINA – GOLOSJEMENJAČE LJUSKASTIH,
LEPEZASTIH I IGLIČASTIH LISTOVA

Cupressaceae – čempresi

Calocedrus decurrens Moench. – himalajski cedar

Chamaecyparis lawsoniana (A. Murray) Parl. – lavsonov pačempres

Chamaecyparis nootkatensis (Lamb.) Spach - pačempres

Juniperus communis L. – obična borovica

Thuja plicata D. Don in Lamb. – obična tuja

Ginkgoaceae – ginki

Ginkgo biloba L. - ginko

Pinaceae – borovi

Picea abies (L.) Krasten – obična smreka

Picea glauca (Moench) Voss – modrozeleno smreka

Picea pungens Engelm. – kalifornijska smreka

Taxaceae – tise

Taxus baccata L. – tisa

MAGNOLIOPHYTINA - KRITOSJEMENJAČE

MAGNOLIATAE - DVOSUPNICE

Amaranthaceae – šćirovi

Amaranthus caudatus L. – šćir repak

Amaranthus salicifolius Veitch. – vrbolisni šćir

Celosia argentea L. var. *crispata* (L.) O. Kuntze - pijetlova krijesta

Celosia argentea L. var. *plumosa* L. – pijetlova perjanica

Gomphrena globosa L. - netresak

Apiaceae – štitarke

Levisticum officinale Koch – ljupčac

Apocynaceae – zimzeleni

Catharanthus roseus (L.) G. Don – ružičasti zimzelen

Nerium oleander L. - oleander

Vinca major L. 'Variegata' - veliki zimzelen

Vinca minor L. – mali zimzelen

Aquifoliaceae – božikovine

Ilex aquifolium L. - božikovina

Araliaceae – bršljani

Hedera colchica (C. Koch) C. Koch – kavkaski bršljan

Hedera helix L. – obični bršljan

Aristolochiaceae – vučje stope

Asarum europaeum L. - kopitnjak

Asclepiadaceae – svilenice

Asclepias syriaca L. - svilenica

Asteraceae – glavočike

Achillea filipendulina Lam. var. *thracica* (Velen.) Stoj. & Stefanov -
stolisnik

Ageratum houstonianum Miller – plava zvjezdica, iglica, mirisna kunica
Artemisia absinthium L. - pelin
Aster amellus L. (= *A. amelloides* Besser) – planinski zvjezdan, katarinčica
Aster lanceolatus Willd. – kopljasti zvjezdan
Aster novae-angliae L. – oštrolisni jesenski zvjezdan
Aster novi-belgii L. – glatkolisni jesenski zvjezdan
Bellis perennis L. - tratinčica
Calendula officinalis L. - neven
Callistephus chiensis (L.) Nees – lijepa kata
Centaurea cyanus L. – modri razlićak
Centaurea dealbata Willd. – bijeli razlićak
Chrysanthemum x hortorum hort. - krizantema
Chrysanthemum carinatum Schousboe – šarenocvjetna ivančica
Coreopsis drummondii C. A. Mey. – djevojačko oko
Coreopsis grandiflora T. Hogg ex Sweet – velec cvjetno djevojačko oko
Coreopsis tinctoria Nutt. – crveno djevojačko oko
Cosmos bipinnatus Cav. – ukrasna košarica
Dahlia variabilis (Willd.) Desf. – dalija, georgina
Doronicum plantagineum L. – divokozjak, žuta ivančica, kavkaska ivančica
Echinops ritro L. – bjelotrn, loptasta sikavica
Felicia amelloides (L.) Voss - felicija
Gaillardia aristata Pursh – velec cvjetna kokarda
Gazania rigens (L.) Gaertner (= *Gazania splendens* G. Don) - gazanija
Helianthus annuus L. - suncokret
Helianthus tuberosus L. – čičoka, topinambor, divlji krumpir
Helichrysum italicum (Roth) G. Don fil. in Loudon - smilje
Helichrysum bracteatum (Vent.) Andrews – slamnati cvijet, slamnate ružice, nepoven
Heliopsis helianthoides subsp. *scabra* (Dunal) Fisher. - sunčana
Leontopodium alpinum Cass. - runolist
Leuchantemum maximum (Ramond) DC. – velika ivančica
Liatris spicata (L.) Willd. - smrljak
Matricaria eximia L. - titrica
Rudbeckia hirta L. - kosmata pupavica
Rudbeckia sullivantii (Boynton ed Beadle) Cronq. (= *Rudbeckia speciosa* L.) - pupavica

Santolina rosmarinifolia L. – svetolin, bakuk
Senecio bicolor (Willd) Tod. – kostriš, dragušac
Solidago canadensis L. – kanadska zlatnica
Solidago serotina O. Kuntze (= *S. gigantea* Aiton ssp. *serotina* (O. Kuntze) McNeill) – orijaška zlatnica
Tagetes erecta L. – uspravna kadifa, pišljivčok, piširit
Tagetes patula L. – niska otvorena kadifa, pišljivčok, piširit
Tagetes tenuifolia Cav. (= *Tagetes signata* L.) – jednostruka kadifa, pišljivčok, piširit
Tanacetum parthenium (L.) Schultz Bip. - vrtić
Zinnia elegans Jacq. – ciniya, škrljačec

Balsaminaceae – neditci

Impatiens balfuorii Hooker fil. – neditak niski
Impatiens balsamina L. – lijepi dečko
Impatiens glandulifera Royle – neditak visoki
Impatiens walleriana Hooker - vodenika

Begoniaceae – begonije

Begonia semperflorens L. - begonija

Berberidaceae – žutike

Berberis thunbergii DC. – ukrasna žutika
Mahonia aquifolium (Pursh) Nutt. - mahonija

Ignoniaceae – katalpe, trubače

Campsis radicans (L.) Seem. ex Bur. - tekoma

Boraginaceae – oštroolisti

Borago officinalis L. - boražina
Brunnera macrophylla (Adams.) Johnst. (= "*Anchusa myosotidiflora*") – volujak, kavkaska potočnica
Echium plantagineum L. - lisičina
Myosotis alpestris F. W. Schmidt - potočnica
Pulmonaria saccharata Miller - plućnjak

Brassicaceae – kupusnjače, križnjače

Alyssum saxatile L. – kamenita trava, gromotulja
Aubrieta cultorum Bergmann – jastučac, tarčuka
Brassica oleracea L. – ukrasno zelje
Cheiranthus cheiri L. (= *Erysimum cheiri* (L.) Cr.) - šeboj
Iberis amara L. – ognjica, snježak

Iberis sempervirens L. – vazdazeleni snježak

Iberis umbellata L. – grimizni snježak

Lobularia maritima (L.) Desv. – rušeljka, mirisna kamenita trava, češlika

Lunaria annua L. – srebrenka, mjesečnica, dukati

Matthiola incana (L.) R. Br. In Aiton – levkoja, ljubičina, vrtna ljubovka

***Buxaceae* – šimširi**

Buxus sempervirens L. - šimšir

Pachysandra terminalis Sieb. et. Zucc. - pahisandra

***Calycanthaceae* – ananasi**

Calycanthus floridus L. – ananas, kalikantus

***Campanulaceae* – zvončići**

Campanula glomerata L. – gronjasti zvončić

Campanula medium L. – vrtni zvončić

Campanula pyramidalis L. – piramidalni zvončić

***Cannabaceae* – konopljike**

Humulus lupulus L. – hmelj

***Capparaceae* – kaprice**

Cleome spinosa Jacq. - kleoma

***Caprifoliaceae* – kozokrvnice**

Lonicera periclymenum L. – kozja krv, orlovi nokti

Sambucus nigra L. – crna bazga

Symphoricarpos albus (L.) S. F. Blake - biserak

Viburnum opulus L. 'Sterile' – bekovina, snježne lopte, šibikovina, žganci

Weigela florida (Boungé) A. DC. - vajgelija

***Caryophyllaceae* – karanfili**

Cerastium bibersteinii DC. - rožac

Dianthus barbatus L. – turski klinčić

Dianthus caryophyllus L. – vrtni klinčić

Dianthus chinensis L. – ljetni klinčić

Dianthus gratianopolitanus Vill. – proljetni klinčić

Gypsophila elegans Bieb. – jednogodišnja sadarka

Gypsophila repens L. – puzava sasadrka

Lychnis alpina L. - rumenika

Lychnis coronaria (L.) Desr. in Lam. - plamenica

Saponaria officinalis L. - sapunika

***Celastraceae* – kurike**

- Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Mazz. – božanstvena kurika
Euonymus japonicus L. – japanska kurika

***Chenopodiaceae* – lobode**

- Kochia scoparia* (L.) Schrader – ljetni čempres, metla

***Convolvulaceae* – slakovi**

- Convolvulus tricolor* L. – trobojni slak
Ipomoea purpurea Roth – ukrasni slak
Ipomoea tricolor Cav. – krupni slak

***Cornaceae* – drijenovi**

- Aucuba japonica* Thunb. – japanska aukuba
Cornus mas L. - drijenak

***Crassulaceae* – tustike**

- Sedum kamtschaticum* Fisch et C. A. Mey. – sibirski žednjak
Sedum morganiatum E. Walth. – meksički žednjak
Sedum sieboldii Sweet – japanski žednjak
Sedum spathulifolium Hooker – sjevernoamerički žednjak
Sedum spectabile Bor. – korejski žednjak
Sempervivum tectorum L. - čuvarkuća

***Dipsacaceae* – češljugovine**

- Scabiosa atropurpurea* L. - udovičica

***Ericaceae* – vrijesovi**

- Calluna vulgaris* (L.) Hull - vrijes
Rhododendron hybridum hort. – pjenišnik, rododendron

***Escalloniaceae* – eskalonije**

- Escallonia rubra* (Ruiz & Pavon) Pers. – crvena eskalonija

***Euphorbiaceae* – mlječike**

- Euphorbia marginata* Pursh. – zarubljena mlječika
Euphorbia schillingii L. - mišja mlječika
Ricinus communis L. - ricinus

***Fabaceae* – mahunarke, lepirnjače**

- Caragana arborescens* Lam. - karagana
Cytisus scoparius (L.) Link – zečji trn
Indigofera heterantha Wall. ex Bradis - indigofera
Lathyrus odoratus L. – mirisna graholika
Lupinus polyphyllus Lindley - vučika, vučjak, ukrasna lupina

Phaseolus coccineus L. – grimizni grah

Wisteria sinensis (Sims.) Sweet - glicinija

Fumariaceae – dimnjače

Dicentra spectabilis (L.) Lemaire - srdašce

Geraniaceae – iglice

Pelargonium x hortorum Class. – viseća pelargonija

Pelargonium peltatum (L.) L'Her. in Aiton – uspravna pelargonija

Hydrangeaceae – hortenzije

Deutzia scabra Thunb. – deucija, vrtna mirta

Lamiaceae – usnače

Ajuga reptans L. - puzava ivica

Lavandula angustifolia Miller – uskolisna lavanda

Mellisa officinalis L. - matičnjak

Monarda didyma L. – metvulja, indijanska kopriava

Ocimum basilicum L. - bosiljak

Perilla frutescens (L.) Britton - perila

Physostegia virginiana (L.) Benth. – fizostegija, etažna crnjuša

Rosmarinus officinalis L. - ružmarin

Salvia splendens Sellow – vatrena kadulja

Stachys byzantina C. Koch (= *S. lanata* Jacq., non Crantz, *S. olympica* auct., vix. Poiret) – čistac, zečje uho

Thymus vulgaris L. – majčina dušica, timijan

Lauraceae – lovori

Laurus nobilis L. - lovor

Linaceae – lanovi

Linum grandiflorum Desf. – velec cvjetni lan

Lobeliaceae – lobelije

Lobelia erinus L. – lobelija, plavi vjerenik

Loganiaceae

Buddleja davidii Franchet – ljetni jorgovan

Lythraceae – vrbice

Lythrum salicaria L. – obična vrbica

Magnoliaceae – magnolije

Magnolia liliflora Desr. – blijedoružičasta magnolija

Magnolia x soulangiana Soul.-Bod. – tamnoružičasta magnolija

Magnolia stellata (Sieb. et. Zucc.) Maxim. – bijela magnolija

Malvaceae – sljezovi

- Abutilon pictum* (Gill. ex Hooker et Arn.) Walp. - abutilon, mračnjak
Alcea rosea L. (= *Althaea rosea* (L.) Cav.) – sljezovača, tradovilje, crveni sljez
Hibiscus syriacus L. – sirijska sljezolika
Lavatera trimestris L. – lavatera, stola, jednogodišnji sljez
Sphaeralcea rivularis (Hooker) Torr. ex A. Gray – drvenasta sljezolika

Mimosaceae – mimoze

- Albizia julibrissin* (Willd.) Durazzo - albicija

Moraceae – dudovi

- Ficus carica* L. - smokva

Nyctaginaceae – noćurci

- Mirabilis jalapa* L. – noćna frajla, noćurak

Nymphaeaceae – lopoči

- Nymphaea alba* L. - lopoč

Oleaceae – masline

- Forsythia suspensa* (Thunb.) Vahl – forzitija, zlatna kiša
Ligustrum ovalifolium Hassk. – zimzelena kalina
Ligustrum vulgare L. – obična kalina
Syringa vulgaris L. - jorgovan

Onagraceae – pupoljke

- Clarkia elegans* Dougl. – klarkija,
Fuchsia hybrida Voss - fuksija
Godetia grandiflora Lindl. - godecija
Oenothera fruticosa L. grmovita pupoljka
Oenothera tetragona Roth - pupoljka

Oxalidaceae – cecelji

- Oxalis deppei* Loddiges ex Sweet – cecelj, zečja sočica, zečje zelje

Paeoniaceae – božuri

- Paeonia officinalis* L. - božur

Papaveraceae – makovi

- Papaver orientale* L. – turski mak
Papaver somniferum L. – bijeli mak
Eschscholzia californica Cham. in Nees – pospančica, ešolcija

Phytolaccaceae – kermesi

- Phytolacca americana* L. – kermes, vinobojka

***Plumbaginaceae* – vranjemili**

Armeria maritima (Miller) Willd. - babosvilka

Limonium sinuatum (L.) Miller (= *Statice sinuata* L.) – statice, travulja, mrižica

***Polemoniaceae* – jurnice**

Phlox drummondii Hooker – jednogodišnji plamenac

Phlox maculata L. – šareni srednje visoki plamenac

Phlox paniculata L. – visoki ljetni plamenac

Phlox subulata L. – puzavi jastučasti plamenac

***Polygonaceae* – dvornici**

Reynoutria japonica Houtt. - rejnoutrija

***Portulacaceae* – tušnjevi**

Portulaca grandiflora Hooker – prkos, barut

***Primulaceae* – jaglaci**

Cyclamen purpurascens Miller (= *Cyclamen europaeum* L.) - ciklama

Lysimachia nummularia L. – krugolisna metljika (protivak)

Lysimachia punctata L. – pjegava metljika (protivak)

Primula elatior (L.) Hill. – visoki jaglac

Primula juliae Kusn. – jastučasti jaglac

Primula vulgaris Hudson – obični (velecvjetni) jaglac

***Ranunculaceae* – žabnjaci**

Aconitum napellus L. – ukrasni jedić

Anemone coronaria L. – vrtna anemona

Anemone nemorosa L. – bijela šumarica

Anemone x hybrida hort. – hibridna anemona

Aquilegia vulgaris L. – obični pakujac

Caltha palustris L. - kaljužnica

Clematis jackmannii hort. - pavitina

Clematis montana Buch.-Ham. - brdska pavitina

Delphinium elatum L. - kokotić

Helleborus niger L. – kukurijek božičnjak

Hepatica nobilis Miller (= *Anemone hepatica* L.). - jetrenka

Nigella damascena L. – crnjika, mačji brk

Ranunculus asiaticus L. – azijski žabnjak

***Rosaceae* – ruže**

Chaenomeles speciosa (Sweet) Nakai – ukrasna dunja

Chaenomeles superba (Sweet) Nakai – ukrasna dunja

Cotonaster horizontalis Decne - dunjarica
Kerria japonica (L.) DC. - kerija
Potentilla hybrida hort. - petoprsta
Prunus laurocerasus L. - lovorvišnja
Prunus triloba Lindl. – ukrasna šljivica
Pyracantha coccinea M. J. Roemer – vatreni trn
Rosa hybrida div. - ruža
Spiraea nipponica Maxim. – suručica, spireja
Spiraea thunbergii Sieb. ex Bl. – suručica, spireja
Spiraea x vanhouttei (Briot) Zabel – suručica, spireja

Rutaceae – rutvice

Skimmia japonica Thunb. - skimija

Saxifragaceae – kamenike

Astilbe thunbergii (Sieb. et Zucc) Miq. - astilba
Bergenia cordifolia (Haw.) Sternb. – srcolika bergenija
Bergenia crassifolia (L.) Fritsch – sibirski bergenija
Heucera x brizoides Lamoine. – koraljni zvončić
Hydrangea hortensis Koch - hortenzija
Philadelphus coronarius L. – lažni jasmin, pajasmin, čemin
Saxifraga stolonifera Meerb. – puzava kamenika

Scrophulariaceae – zijevalice

Anthirrhinum majus L. – zijevalica, zajček, žabica
Calceolaria integrifolia Murr. - papučica
Digitalis purpurea L. – crveni naprstak, crvena pustikara

Solanaceae – pomoćnice

Datura innoxia Miller – datura, ukrasni kužnjak
Nicotiana glauca Link & Otto – ukrasni duhan
Petunia hybrida Juss. - petunija
Physalis alkekengi L. – mjehurica, gospina jagodica, pogančeva trava

Tamaricaceae – metlike

Tamarix tetrandra Pallas ex Bieb. – tamariks, metlika

Tropaeolaceae – dragoljubi

Tropaeolum majus L. – veliki dragoljub

Urticaceae – koprive

Pilea microphylla (L.) Liebm. - pileja
Soleirolia soleirolii (Req.) Dandy – kućna sreća

***Verbenaceae* – sporiši**

Verbena x hybrida h. – vrtni sporiš

***Violaceae* – ljubice**

Viola odorata L. mirisna ljubica

Viola x wittrockiana Gams - maćuhica

***Vitaceae* – lozice**

Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch. – peterolisna lozika

LILIATAE - JEDNOSUPNICE

***Agavaceae* – agave**

Agave americana L. – američka agava

Yuca gloriosa L. - juka

***Amaryllidaceae* – sunovrati**

Galanthus nivalis L. - visibaba

Leucojum vernum L. – proljetni drijemovac

Narcissus poeticus L. – narcisa, sunovrat bijeli

Narcissus pseudonarcissus L. – narcisa, sunovrat žuti, zelenkada, pijarčok

Sternbergia lutea (L.) Ker-Gawler ex Sprengel - lužarka

***Asphodelaceae* – čepjezi**

Kniphofia uvaria (L.) Hooker – tritoma, gorući ljiljan

***Cannaceae* – kane**

Canna indica L. – indijska kana

***Commelinaceae* – puzavci**

Tradescantia x andersoniana Rothm. - puzavac

Tradescantia virginiana L. – plavi puzavac

***Cyperaceae* – šiljevi**

Cyperus papyrus L. – šilj, papirus

***Iridaceae* – perunike**

Crocus sieberi Gay ; - žuti šafran

Crocus vernus (L.) Hill – proljetni šafran

Gladiolus gandavensis Van Houtte – gladiola, sabljica, deklina futa

Iris germanica L. – obična perunika

Iris graminea L. – tankolisna perunika

Iris pallida Lam. – šarenocvjetna perunika
Iris pseudacorus L. – močvarna perunika
Iris pumila L. – patuljasta perunika
Iris sibirica L. – sibirska perunika
Tigridia pavonia (L. f.) DC. – kudrika, tigridija
Tritonia x crocosmiflora (Lemoine) Nicholson (= *Crocasmia*
crocosmiflora (Lemoine) N. E. Br. – krokozmijska, tritonija

Liliaceae – ljiljani

Agapanthus praecox Willd. nilski ljiljan, afrički agapanthus
Asparagus officinalis L. – asparagus, šparoga, vilina metla
Colchicum autumnale L. - mrazovac
Convallaria majalis L. - đurđica
Erythronium dens-canis L. – pasji zub
Fritillaria imperialis L. – vrtna kockavica
Fritillaria meleagris L. – obična kockavica, logorica
Hemerocallis fulva (L.) L. - graničica
Hosta sieboldiana Engl. – hosta, funkija, bogiša
Hosta sieboldiana Engl. ‘Albomarginata’ - hosta, funkija, bogiša
Hyacinthus orientalis L. - zumbul
Hyacinthus orientalis L. ‘Albus’ Baker – zumbul (rijetko složeni cvjetići)
Lilium amabile Palib. – ljupki ljiljan
Lilium bulbiferum L. – zlatan ljiljan
Lilium candidum L. – bijeli ljiljan, krin
Lilium henry Bak. – henrijevi ljiljan
Lilium lancifolium Thunb. (= *L. tigrinum* Ker-Gawler) – tigrasti ljiljan
Lilium regale Wil. – kraljevski ljiljan
Lilium stargazer hort. – ružičasti ljiljan
Muscari armeniacum Leichtlin ex Baker – muskari, presličica
Polygonatum multiflorum (L.) All. – Salomonov pečat
Ruscus hypoglossum L. - širokolisna veprina
Scilla bifolia L. – obični procjepak, presličica
Tulipa gesneriana L. - tulipan

Musaceae – banane

Musa basjoo Sieb. - banana

Poaceae-trave

- Arundinaria japonica* Siebold & Zucc. ex Steudel - bambusika
- Cordateria selloana* (Schultes & Schultes fil.) Ascherson & Graebner –
pampas trava
- Miscanthus sinensis* Anderss. ‘Zebrinus’ (= “*Eulalia japonica* Trin.”) -
eulalija
- Pleioblastus variegatus* (Sieb. ex Miq.) Mak. – šarenolisna trava

RASPRAVA

Seoski cvjetnjaci središnjeg dijela Bilogorske Podravine obiluju hortikulturnim vrstama, što se objašnjava činjenicom da je prostor središnjeg dijela Bilogorske Podravine etnografski homogen. Sva naselja na tom području dobro su cestovno povezana što je pridonijelo širenju rodbinskih veza, a time i prenošenju krasnica iz jednog naselja u drugo. Pojedine vrste, npr. *Calendula officinalis*, *Lilium candidum*, *Tagetes patula*, *Zinia elegans* su u cvjetnjacima Bilogorske Podravine poznate od davnina. Druge vrste, npr. *Aucuba japonica*, *Cleome spinosa*, *Datura inoxia* u vrtovima su odnedavno zbog dekorativnog izgleda, a vrste kakve su npr. *Impatiens balfuorii*, *Saponaria officinalis*, *Solidago canadensis*, *S. gigantea* rastu u cvjetnjacima zbog dekorativnog izgleda, ali i zbog toga što traže skromne životne uvjete i gotovo nikakvu brigu u uzgoju.

Vrstama i nižim taksonima najzastupljenija je porodica *Asteraceae* s 44 taksona. Vrste te porodice su dekorativnog izgleda, imaju uglavnom dugo razdoblje cvatnje, proizvode puno sjemena koje se uglavnom rasijava vjetrom, a prilagođene su uvjetima umjereno-kontinentalne klime. Ne zahtijevaju veliku brigu i njegu u uzgoju. Po zastupljenosti slijede porodice *Liliaceae* s 24 taksona, *Ranunculaceae* s 13 taksona, *Lamiaceae* i *Rosaceae* s po 12 taksona, *Iridaceae* s 11, te *Brassicaceae* i *Caryophyllaceae* s po 10 taksona.

Velika zastupljenost porodice *Liliaceae* objašnjava se činjenicom da su taksoni iz te porodice kratkog vegetacijskog vijeka tj. kratkog razdoblja cvatnje. Veći dio godine prežive u obliku podzemne stabljike, lukovice, gomolja ili podanka. Cvatu u proljeće prekrasnim i mirišljivim cvjetovima, kada je većina cvjetnjaka zbog klimatskih prilika (niske temperature, proljetni mrazevi) siromašna drugim vrstama.

Ostale porodice zastupljene su s manje taksona, a čak 41 porodica zastupljena je s po 1 taksonom.

Zbog velike taksonomske raznolikosti flore seoskih cvjetnjaka i klimatskih prilika središnjeg dijela Bilogorske Podravine bilo bi zanimljivo napraviti analizu životnih oblika, analizu podrijetla utvrđenih taksona, kao i analizu učestalosti određenih taksona u pojedinom naselju.

ZAKLJUČAK

Taksonomska analiza flore seoskih vrtova središnjeg dijela Bilogorske Podravine izrađena je na temelju istraživanja koja su trajala od 1999.-2001. godine kroz sva četiri godišnja doba (Matulec, 2002). U tom razdoblju zabilježene su krasnice u 6461 vrtu u svih 39 naselja smještenih između Drave i Bilogore, Đurđevca i Virovitice (slika 1). Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 64.58% seoskih cvjetnjaka. Utvrđeno je 305 taksona *Spermatophyta* (sjemenjača) koji pripadaju u 230 rodova i 84 porodice (Bailey 1960, Tutin et. al. 1964-1980, Ehrendorfer 1988, Zander 1994).

Sl. 1. Središnji dio Bilogorske Podravine s označenim istraživanim područjem

Istraživanjem hortikulture flore seoskih cvjetnjaka Bilogorske Podravine zabilježena je velika taksonomska raznolikost. Utvrđeno je 305 taksona koji pripadaju u 84 različite porodice.

Cvjetnjaci obiluju krasnicama od ranog proljeća do kasne jeseni pa čak i u zimskom razdoblju prilagođavajući se klimatskim prilikama. U ponekom vrtu, usprkos plodnom tlu, primijeti se i pokoja krasnica kojoj ne odgovaraju životni uvjeti, ali uz veliku brigu njihovih vlasnika one uspijevaju i svojim izgledom ili mirisom privlače pozornost prolaznika.

Veličina cvjetnjaka, materijalni status stanovništva, dobri susjedski i međuljudski odnosi, cestovna povezanost, znanje, vještina i tradicija uzgoja samo su neki od čimbenika koji doprinose hortikulturnoj raznolikosti seoskih cvjetnjaka središnjeg dijela Bilogorske Podravine.

LITERATURA

- Aničić, B.**, 1989: Boravišni potencijal i strukture vrta u individualnoj izgradnji kuće. Magistarski rad: 1–142. Fakultet poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- Bailey, L. H.**, 1960: The Standard Cyclopaedia of Horticulture. 1-3. The Macmillian Company. New York.
- Ehrendorfer, F.**, 1988: Sjemenjače. U Mägdefrau, K., F. Ehrendorfer (eds.) Sistematika, evolucija i geobotanika: 222-389. Školska knjiga. Zagreb.
- Feletar, D.**, 1991: Promjene u prostornom rasporedu stanovništva Podravine. Podravski zbornik 1991: 51–62. Muzej grada Koprivnice. Bjelovar.
- Filipčić, A., Stiperski, Z.** 2002: Republika Hrvatska. U Thomas, L. (ed.). Školski atlas: 26-40.
- MacCaskey, M.**, 1997: Vrtlarstvo za neznalice. Znak. Zagreb. (hrvatsko izdanje prilagodio I. Trinajstić).
- Matulec, Lj.**, 2002: Hortikultura flora seoskih vrtova središnjeg dijela Bilogorske Podravine. Magistarski rad: 1-162. Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- Noordhuis, K. T.**, 1995: Vrt, veliki priručnik za cijelu godinu. Veble commerce. Zagreb.

- Obad-Šćitaroci, M.**, 1989: Perivoji i dvorci Hrvatskog zagorja. Školska knjiga. Zagreb.
- Plačko, Lj.**, 1977: Podravci na privremenom radu u inozemstvu. Podravski zbornik 1977: 195–202. Muzej grada Koprivnice. Čakovec.
- Rogić, V., J. Riđanović, M. Mrđenović, S. Debot, M. Brazda, Z. Prelčec, I. Gradišer, S. Haiman, B. Komadina, V. Müller**, 1986: Svijet danas - zemljopisni atlas za srednje usmjereno obrazovanje. Kartografija - učila i Školska knjiga. Zagreb.
- Trinajstić, I.**, 1970: Biljnogeografsko raščlanjivanje – osnova hortikulture pejzažne rejonizacije Hrvatske. Prvi simpozijum o florikulturi Jugoslavije: 3-13. HEPOK, istraživačko-razvojni centar za hortikulturu. Mostar.
- Tutin, T.G., V. H. Heywood, N.A. Burges, D. H. Valentine, S. M. Walters, D. A. Webb** (eds.), 1964-1980: Flora Europaea 1-5. Cambridge University Press.
- Vojvoda, D.**, 1970: Cvjetne dekoracije. Građevinski školski centar: 1–5. Zagreb.
- Zander, R.**, 1994: Handwörterbuch der Pflanzennamen. Eugen Ulmer. Stuttgart.

Adresa autora – Author's address:
mr. sc. Ljiljana Matulec, prof.
OŠ Vladimir Nazor
Masarykova 21
HR – 33000 Virovitica
Croatia

Primljeno - Received:
10. 10. 2003.